

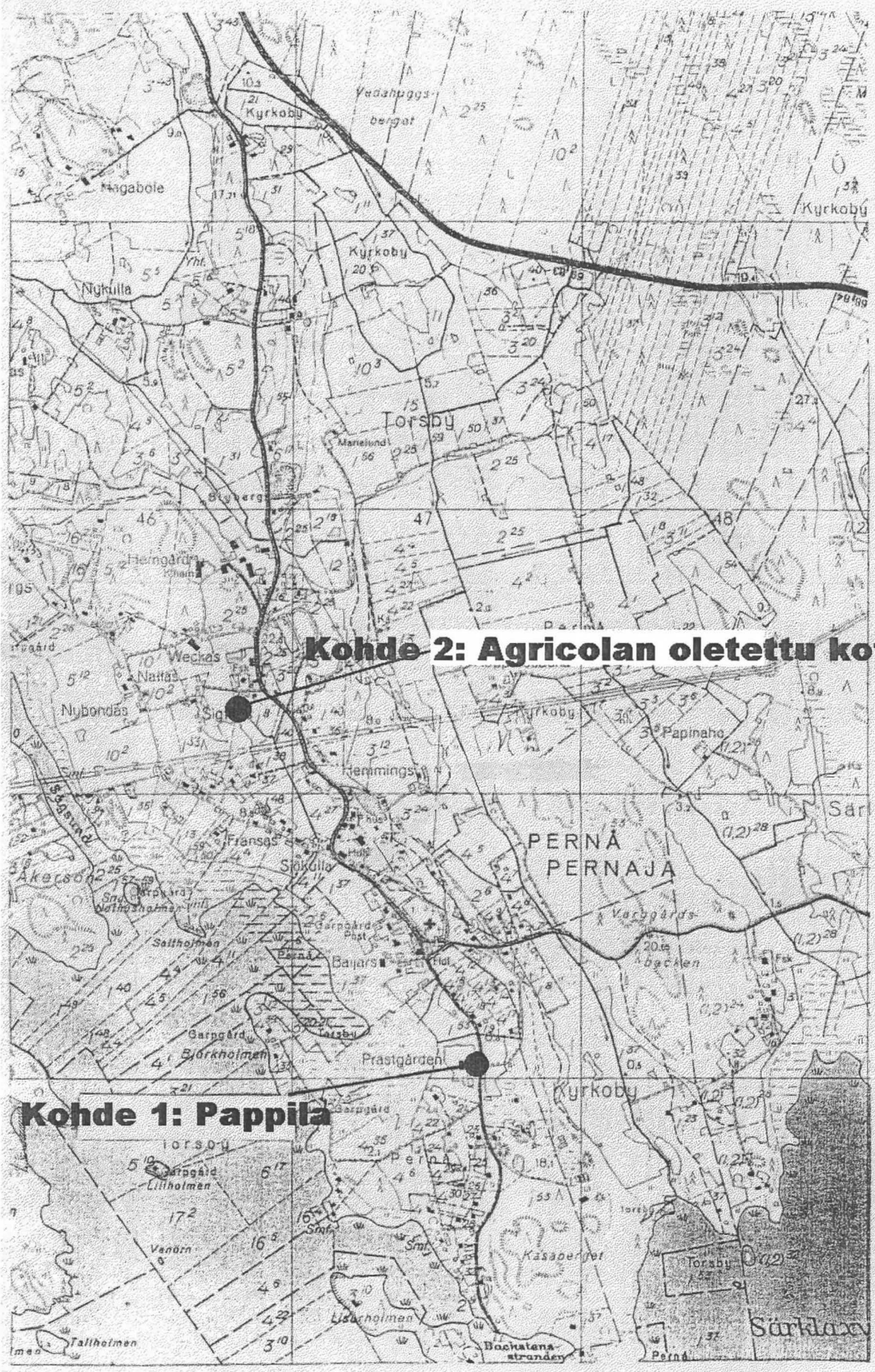
PERNAJA PRÄSTGÅRDEN PAPPILA
Arkeologiset kaivaukset historiallisen ajan
asuinpaikalla 17.-28.6.2002

(Agricola-projekti)

Anne-Mari Lahtinen
Hanna-Maria Pellinen

Turun yliopisto
Arkeologia

Agricola-projektin kaivauskohteet kesällä 2002

Kohde 2: Agricolan oletettu kotitalo

Kohde 1: Pappila

Pernaja, Agricola-projekti - Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Kunta: Pernaja **Kylä:** Prästgården **Tila:** Pappila

Tutkimuksen laatu ja kohteen ajoitus: Historiallisen ajan asuinpaikan kaivaus
(17.-28.6.2002)

Peruskarttalehti: 3021 09 PERNÅ Painovuosi 1962
x = 6703.04 y = 447.62 z = 10-15 m mpy

Maanomistaja: Pernajan seurakunta

Kaivausjohtaja: FM Hanna-Maria Pellinen

Piirtäjä: valtionhallinnon harjoittelija, fil.yo Anne-Mari Lahtinen

Kaivaustyövoima: neljä Pernajan kunnan palkkaamaa työntekijää

Työtuntimäärä kentällä (kaivajat + muu henkilökunta): 192 h

Tutkittu pinta-ala: 4 m² + kairaukset

Tutkimuksen valvoja: professori Jussi-Pekka Taavitsainen

Vuoden 2002 kaivauslöydöt: KM 2002048:1-85

Kertomuksen alkuperäiskappale: Turun yliopisto, arkeologian oppiaineen arkisto

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkisto, nrot TYA 327:1-10

Kertomukseen liittyvät mustavalkonegatiivit: Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkisto, nrot TYA 24363-24383

Kertomukseen liittyvät kartat:

1. Peruskarttakopio
2. Yleiskartta 1:500
3. Koeruutu 1, Tasot 1-7, pintavaaaitusluvut ja pohjalukema. 1:25
4. Koeruutu 1:n eteläprofiili. 1:25
5. Koeruutu 2, Tasot 1-8, pintavaaaitusluvut ja pohjalukema. 1:25
6. Koeruutu 2:n eteläprofiili. 1:25
7. Koeruutu 3, Taso 1, pinta- ja pohjavaaaitusluvut. 1:25
8. Koeruutu 4, Tasot 1-7, pintavaaaitusluvut ja pohjalukema. 1:25
9. Koeruutu 4:n pohjoisprofiili. 1:25

Aikaisemmat tutkimukset:

af Hällström, Olof & Lindquist, Th. 1954: Rester av en medeltida byggnad i Pernå.
Museovirasto.

Palm, Jukka 1997: Raportti historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnista (Agricola-inventointi) Pernajassa 1996. Turun yliopisto/Museovirasto.

Palm, Jukka 1998: Raportti koekaivauksista Pernajan pappilassa 1997 (Agricola-inventointi). Turun yliopisto/Museovirasto.

Palm, Jukka 1999: Raportti kaivauksista Pernajan Pappilassa 1999 (Agricola-projekti). Turun yliopisto/Museovirasto.

Aikaisemmat löydöt: KM 98018:1-285
KM 99045:1-3
KM 2000051:1-425

SISÄLLYSLUETTELO:

1. TAUSTAA	1
1.1 Aikaisemmat tutkimukset.....	1
1.2 Vuoden 2002 tutkimukset.....	1
2. YMPÄRISTÖ	1
3. KAIVAUSMENETELMÄT JA DOKUMENTOINTI	2
4. KAIVAUSHAVAINNOT	3
4.1 Stratigrafia.....	3
4.1.1 Koeruudut.....	3
4.1.2 Kairaukset.....	4
4.2. Löydöt ja löytöyhteydet.....	5
5. LÖYTÖJEN TALLETUSPERUSTEET JA KUVAUS	7
5.1 Talletusperusteet.....	7
5.2 Löytöjen kuvaus.....	7
6. YHTEENVETO	8
7. LOPUKSI	9
Lähteet	11

LIITTEET:

1. Luettelo diapositiiveista
2. Luettelo mustavalkonegatiiveista
3. Luettelo karsituista löydöistä
4. Luuanalyysin tulokset
5. Kartat
6. Kopio löytöluettelosta
7. Esinekuvia

1. TAUSTAA

1.1 Aikaisemmat tutkimukset

Pernajan Prästgårdenin Pappilan kaivaukset 17.-28.6.2002 olivat osa vuonna 1996 käynnistettyä Agricola-projektia, jonka päämääränä on tutkia Agricolan aikaista Pernajaa arkeologisesti. Projekti on vuosina 1996-2001 käsittänyt pääasiassa kirkonkylän alueella suoritettua inventoinnin sekä koekaivauksia, joissa on keskitytty Prästgårdenin Pappilan ja Torsbyn Sigfridsin (ks. Pellinen 2002) tilojen alueille (ks. myös Palm 1997; 1998; 1999). Tutkimuksen tuloksia on tarkoitus hyödyntää kunnan matkailullisen profiilin kohottamisessa. Aiempina vuosina tutkimuksia on johtanut Huk Jukka Palm. Vastuullisina valvojina ovat toimineet professori Jussi-Pekka Taavitsainen ja dosentti Markus Hiekkänen.

1.2 Vuoden 2002 kenttätyöt

Vuoden 2002 tutkimuksia johti FM Hanna-Maria Pellinen ja piirtäjänä toimi valtionhallinnon harjoittelija fil.yo Anne-Mari Lahtinen Turun yliopistosta. Pernajan kunnan palkkaamina kaivajina toimivat Milla Vuokko, fil.yo Tuomas Vuokko, Johanna Lindh sekä arkeologian opiskelija, fil.yo Ulrika Rosendahl Helsingin yliopistosta. Pernajan kunta kustansi kaivaus- ja jälkityöt sekä tarjosi asunnon henkilökunnalle.

Kenttätyöt kestivät tänä vuonna kaksi viikkoa, joista neljä päivää kaivettiin Pappilan alueella ja kuusi päivää Torsbyn Sigfridsin tilalla. Työaika oli 38 h 15 min viikossa ja työtunteja pappilassa kertyi neljän päivän aikana 192. Kohteessa kaivettiin yhteensä neljä 1x1m koeruutua, minkä lisäksi tehtiin koekairauksia pappilan pihapiirissä ja lähiympäristössä. Tavoitteena vuoden 2002 kaivauksilla oli kartoittaa vanhempien historiallisten kulttuurikerrostumien sijaintia.

2. YMPÄRISTÖ

Kaivausalue sijaitsi Pernajan Pappilan pihapiirissä noin 0,5 km Pernajan kirkosta eteläkaakkoon. Pappilaa ympäröivät pellot ja pienet metsätilkut, joiden puusto on pääasiassa lehti-/sekametsää. Pihamaan itäpuolella kasvoi vanhoja suuria tammia, mutta suurimmaksi osaksi piha oli nurmen peittämä. Tontin luoteisreuna rajoittui kallioihin, joilta avautui näkymä merenlahdelle. Lahti on ilmeisesti vielä Pappilan varhaisemmassa asutusvaiheessa ulottunut kallioden alareunaan asti. Tontin länsipuolta lienee muotoiltu terassimaisemmaksi, sillä heti nurmikun loputtua reuna laskee hyvin jyrkästi alapuolella kasvavaan ryteikköön. Myös heti vanhan pappilan takaa maa laskee melko jyrkästi puistiksoon.

Pappilan pihapiirissä on kolme rakennusta: uusi ja vanha pappila (piispantupa) sekä vanha aitta. Näiden lisäksi pihaa rajaavat lankkuaita idässä sekä kivimuuri etelässä. Välittömän pihapiirin ulkopuolella sijaitsi lisäksi ulkorakennus. Pappila on tiettävästi ollut koko historiansa ajan nykyisellä paikallaan (Antell 1956:390). Varhaisimmista vaiheista kertoo piispantuvan alla säilynyt keskiaikainen kellari. Antellin mukaan (1956:390) rakennuskanta paloi vuonna 1562

pahasti, mutta oli 1680-luvulle mennessä saatu korjattua ennalleen. Tällöin tilaan kuului päärakennus, piispantupa sekä useita ulkorakennuksia, jotka oli ryhmitelty miespihan (nykyinen pihamaa) ja karjapihan (nyk. parkkipaikka ja ulkorakennus) ympärille. Toinen palo tapahtui vuonna 1712, jolloin piispantupa paloi kokonaan.

3. KAIVAUSMENETELMÄT JA DOKUMENTOINTI

Kaikki ruudut sijoitettiin vanhan pappilan seinän suuntaisesti. Peruslinja kulki länsi-itä - suuntaisesti noin metrin päässä vanhan pappilan pohjoisseinästä. Koordinaatistona käytettiin Jukka Palm in aloittamaa systeemiä, jossa x kasvaa pohjoiseen ja y länteen (!). Ruuduista poistettiin turve-/nurmikkokerros, minkä jälkeen ne kaivettiin 10 cm kerroksissa puhtaaseen hiekkaan saakka. Kaivaus tapahtui pääosin lastoilla, vaikka lapiotakin käytettiin. Kaikkein ylimpiä kerroksia lukuun ottamatta maa seulottiin seulalla, jonka tiheys on 0,5 cm. Löydöt taltioidtiin kerroksen tarkkuudella.

Ruudut dokumentoitiin piirtämällä 10 cm:n välein ja valokuvaamalla tarpeen mukaan. Poikkeuksena on koeruutu 3, josta tehtiin vain vaaituslukukartta. Kolmesta koeruudusta piirrettiin myös profiilikartat. Kaikkien karttojen mittakaava on 1:25. Ruudut kuvailtiin myös sanallisesti.

Korkeuskiintopisteenä käytettiin harmaata maakiveä, jota oli jo aiemmin käytetty tarkoitukseen. Kivi on merkitty hakatulla ja maalatulla kololla. Sen sijainti koordinaatistossa on $x = 494$, $y = 1035$. Absoluuttista korkeutta ei paikalle ole ainakaan toistaiseksi siirretty. Vaaituskojeen korkeudet näkyvät kartoista.

Koeruutu 1 avattiin vanhan pappilan länsipäädyn pohjoispuolelle, 1 metrin etäisyydelle rakennuksen takaseinästä, koordinaatiston kohtaan $x = 530-531$, $y = 1033-1034$. Ruudun välittömässä läheisyydessä sijaitsevat uudet viemärikaivannot kuten myös piispantuvan eli vanhan pappilan kivijalka. Koeruutu 2 sijoitettiin neljä metriä vanhan pappilan itäpäädyistä länteen, 2 metrin etäisyydelle talon pohjoisseinästä. Ruudun sijainti koordinaatistossa on $x = 513-514$, $y = 1034-1035$. Koeruutu 3 sijaitsee 11 metriä pappilan koillisnurkasta itään, aidan ulkopuolella, koordinaatiston kohdassa $x = 498-499$, $y = 1032-1033$. Koeruutu 4 sijoitettiin tontin eteläreunalle kiviaidan viereen, 25 m vanhan pappilan lounaisnurkasta etelään. Koordinaatistossa sen sijainti on $x = 530-531$, $y = 996-997$.

Pappilan lähiympäristössä tehtiin myös koekairauksia, yhteensä 14 kairausta 11 paikassa. Näistä tehtiin sanalliset kuvaukset ja niiden sijainnit, jotka mitattiin rullamitalalla ja bussolilla, näkyvät alueen yleiskartassa.

4. KAIVAUSHAVAINNOT

4.1 STRATIGRAFIA

4.1.1 Koeruudut

Koeruutu 1

Koeruutu 1:ssä oli noin 10 cm:n paksuinen, hiekansekainen humuskerros, jonka jälkeen alkoi tiilimurskaa ja –paloja sisältävä likamaa. Ensimmäisessä tasossa ruudun keskeltä paljastui suuri kivi. Toisessa kerroksessa maasta paljastui lähes koko ruudun kattava kiveys, joka oli selvästi ihmisen tekemä. Kolmannessa tasossa kiveys vaikutti etelä-pohjois –suuntaiselta. Neljännen kerroksen aikana ruudun kaakkoisnurkasta tuli esiin hiilensekainen nokimaa-alue, muissa osissa ruutua maa oli hiekan-, mullan- ja savensekaista. Kiveys oli muuttunut lähes länsi-itä –suuntaiseksi ja se loppui viidennessä tasossa. Seitsemännessä kerroksessa alkoi näkyä puhdas hiekka. Likamaakerroksen paksuus oli noin 50 cm, pohjahiekka saavutettiin noin 80 cm:ssä. (Kartat 3 ja 4)

Koeruutu 2

Heti turpeen poiston jälkeen koeruutu 2:ssa paljastui kerros tiiliä (joukossa myös kattotiilien fragmentteja) ja tummaa maata, lähinnä multaa. Tiilikerroksen jälkeen, kolmannessa ja neljännessä kerroksessa, ruudun länsi- ja eteläosista tuli esille likamaata ja paljon palanutta savea. Viidennessä kerroksesta löydettiin joitakin isoja paloja hiiltä. Palanut savi ja tumma likamaa jatkuvat kuudenteen kerrokseen, jonka jälkeen tuli näkyviin lähes löydötön hiekka. Kaivamista jatkettiin 110 cm syvyyteen. (Kartat 5 ja 6)

Koeruutu 3

Koeruutu 3:n vieressä sijaitseva nurkkarakennelmaa muistuttava kiveys, mutta koeruudussa ei ollut havaittavissa merkkejä rakenteista. Maalaji oli ruudun koko syvyydeltä multaa, jossa oli paljon juuria. Ruudusta kaivettiin ensimmäisen tason jälkeen vain itäpuoli, sillä läntinen puoli oli liian juurakkoista. Pohjasavi tuli vastaan jo 40 cm:n syvyydessä. Asia tarkastettiin lapionpistolla. (Kartta 7)

Koeruutu 4

Koeruutu 4:n päältä nostetun nurmikon alla oli noin 20 cm multaa, jota seurasi sekoittunut hiekka-likamaa –kerros. Pohjoisprofiilissa näkyi syvä jätekuoppa, johon on aikoinaan laitettu mm. tiiltä. Pohjalukema otettiin noin 75 cm syvyydeltä. (Kartat 8 ja 9)

4.1.2 Kairaukset

Kairaus 1

Tähän kohtaan tehtiin kolme kairausta. Päällimmäisenä oli 10-15 cm:n tumma maakerros, jota seurasi likainen hiekka. Noin 20-35 cm:n syvyydellä on kiviä tai kallio. Tumma maasta löytyi kaksi palaa palanutta savea.

Kairaus 2

Kompostin edustalla tehdyssä kairauksessa havaittiin päällä 20 cm:n kerros humusta, multaa ja likamaata, jonka jälkeen tuli esiin puhdasta, vaaleaa hiekkaa.

Kairaus 3

Maassa oli 10 cm:n kerros humusta, jota seurasi 10 cm:n sekoittunut kerros humusta/multaa/likamaata ja hiekkaa. Alimmaisena oli hiekkaa. Löytönä oli yksi tiilenpala.

Kairaus 4

Näyte oli koko kairan pituudelta (37 cm) tummaa maata, josta löytyi yksi tiilenpala noin 10 cm:n syvyydeltä.

Kairaus 5

Maa oli 30 cm:n syvyydeltä tummaa ja hiekkansekaista. 25 cm:n syvyydeltä löytyi tiilenpaloja.

Kairaus 6

Näyte oli 35 cm:n matkalta tummaa maata, mutta alaosassa oli hieman hiekkaa. Noin 30 cm:n syvyydeltä löytyi tiilenpala.

Kairaus 7

Ensimmäiset 15 cm näytteestä olivat multaa, josta löytyi tiilenmuru, ja toiset 15 cm olivat hiekkaa, johon oli kuitenkin sekoittunut hieman likamaata.

Kairaus 8

Päällimmäisenä näytteessä oli 10 cm humuskerros, jonka jälkeen oli 10 cm likamaata. Näitä

seurasi 27-30 cm vaaleaa hiekkaa, jonka alla oli taas likamaata.

Kairaus 9

Näytteessä oli 20cm kerros soraa, jonka alla oli hienoa hiekkaa. Näytteessä ei ollut jälkiä likamaasta tai löytöjä. Kohdassa on pappilan parkkipaikka, johon on selvästi tuotu täytemaata.

Kairaus 10

Päällimmäisenä oli tumma ja tiivistä hiekkansekaista multaa, jota seurasi vaaleampi, punertava hiekka. Näytteessä ei ollut löytöjä. Pappilan takana saattaa olla täytemaakerros.

Kairaus 11

Kohdassa tehtiin kaksi kairausta. Ensimmäisessä kairauksessa tuli esiin noin 20 cm kerros nokimaata ja hiiltä, jossa oli seassa laastia ja tiilen muruja. Noin 15 cm syvyydellä oli myös tiilenpala. Toisessa kairauksessa oli 22 cm tummaa maata, jonka alla oli punertavaa hiekkaa.

4.2 LÖYDÖT JA LÖYTÖYHTEYDET

Koeruutu 1

Koeruutu 1:stä saatiin huomattavasti enemmän löytöjä kuin muista koeruuduista. Lasia, joista voitiin tunnistaa ainakin vihreää ja kirkasta tasolasia, pullolasia, apteekki- ja astialasia, kertyi joka kerroksesta; viidennestä kerroksesta lähtien määrä tosin äkillisesti moninkertaistui. Tällöin aineistoon ilmestyivät myös retusoidut sekä reunoista pyöristetyt ikkunalasin palat. Luuta löytyi huomattavia määriä ruudun koko syvyydeltä, palanutta luuta sen sijaan löytyi ensimmäisestä kerroksesta ja jälleen syvemmältä, viidennestä ja kuudennesta kerroksesta lähtien. Myös palanut savi rajoittui päällimmäisissä kerroksissa toiseen, mutta palaa löytöaineistoon viidennessä kerroksessa. Seitsemännen kerroksen palaneen saven joukossa on joitakin oksapainanteisia paloja sekä paloja, jotka saattavat olla fragmentteja saviesineistä, kuten painoista.

Kaakelia löytyi ensimmäistä ja seitsemättä kerrosta lukuun ottamatta kaikista kerroksista. Paloja fajanssiastioista löytyi lähes kaikista kerroksista. Ylempänä palat olivat vaaleista astioista, kahden alimman kerroksen fragmentit olivat pääosin valkoisia (sisus kellertävä) ja niissä oli sinistä koristelua. Posliinia löytyi vain ensimmäisestä kerroksesta. Lukuun ottamatta kolmannelta kerroksesta tulleita kahta kivisaviastian palaa keramiikka ilmaantuu aineistoon vasta viidennessä kerroksessa, jolloin löytyi useita paloja bolus-koristeista punasavikeramiikkaa. Seitsemännestä kerroksesta saatiin pieniä kappaleita keltalasisitteisestä valkosaviastiasta, mahdollisesti lautasesta.

Metallia ruudusta löytyi kerroksista 1 ja 2 sekä jälleen viidennestä kerroksesta lähtien. Löydöistä voi mainita ensimmäisestä kerroksesta löytyneen pienen rautaisen lukon, sekä viidennen/kuudennen kerroksen metallisen vaateen tai kengän soljen kehän. Jälkimmäisen kanssa samasta kerroksesta löytyi pieni kupariraha, ehkä 1500-luvun alun Tallinnan penninki (rahasta tarkempi kuvaus myöhemmin).

Liitupiipun osia löytyi kahdesta kerroksesta, ensimmäisestä (kopan osa) ja viidennestä-kuudennesta (varren osa). Lisäksi toisesta kerroksesta löytyi ainakin osittain käsityönä tehdyn vyön tai hihnan pää ja seitsemännestä luuesineen, ehkä pelinappulan, fragmentti.

Koeruutu 2

Koeruutu 2:n löytöaineistossa lasi, fajanssi ja kaakeli rajoituivat ensimmäisiin neljään kerrokseen. Lasit ovat pääosin taso- ja pullolasia, joista tasolasit melko huonokuntoisia. Saviastioiden fragmentteja löytyi toisesta ja kolmannelta sekä kuudennesta kerroksesta. Pääosin kyse on lasitetusta ja koristellusta punasavikeramiikasta, mutta lisäksi toisesta kerroksesta löytyi kivisaviastian korva. Palanutta savea/tiiltä esiintyi neljännestä seitsemänteen kerrokseen. Luuta tuli koko ruudun syvyydeltä, erityisen paljon kuudennesta ja seitsemännestä kerroksesta, mutta palanutta luuta vain toisesta ja kuudennesta. Metallilöydöt jäivät kahteen kuopan keskivaiheilta löytyneeseen rautanaulaan.

Koeruutu 3

Koeruutu 3:n löytöaineistossa esiintyvät metallia lukuun ottamatta samat peruslöytöryhmät kuin aiemmissakin ruuduissa, mutta huomattavasti pienempinä määrinä. Lasiaineistossa oli niin pullo-, astia- kuin tasolasiakin, joista yhtä palaa on mahdollisesti retusoitu. Ruudusta löytyi sekä punasavi- että kivisavikeramiikkaa. Fajanssissa oli sinistä koristelua valkoisella pohjalla. Lisäksi ruudusta löytyi pieni pala piitä. Kaikki löydöt ovat samasta kerroksesta ja loppuivat ennen pohjasavea.

Koeruutu 4

Koeruutu 4:ssä ei ole havaittavissa suuria eroja eri kerrosten välillä. Ensimmäistä kerrosta, josta löytyi vain lasia ja palanutta savea/tiiltä, lukuun ottamatta koko ruudun syvyydeltä löytyi yleisimpiä löytöryhmiä. Kaksi viimeistä kerrosta painottuvat kolmen asian suhteen. Kaakelia löytyi vain viidennestä kerroksesta. Ruudun neljä liitupiipun osaa löytyivät neljännestä ja viidennestä kerroksesta. Myös luun määrä on huomattavasti suurempi neljännessä kerroksessa verrattuna muihin. Löydöt saattavat liittyä pohjoisprofiilissa näkyvään jätekuoppaan.

5. LÖYTÖJEN TALLETUSPERUSTEET JA KUVAUS

5.1 Talletusperusteet

Kentällä löydöistä karsittiin selkeästi 1900-luvun esineet. Uudemman näköisiä löytöjä, joita ei voitu tarkasti ajoittaa, otettiin mukaan näytteenomaisesti. Jälkitöissä säilytettävien löytöjen ajalliseksi rajaksi määriteltiin 1700-luku. Kaikkia löytöjä ei voitu kovin tarkasti ajoittaa, joten mukana on luultavasti myös uudempaa materiaalia. Aineistosta karsittiin suuria määriä tasolasia ja jonkin verran kaakelia. Pois heitettiin myös uudemmat posliinit ja fajanssiastioiden palat. Tunnistamattomiksi ruostuneiden metalliesineiden fragmenttien ja kaikkien naulojen säilyttämistä ei katsottu tarpeelliseksi, mutta lähes kaikista niistä on tehty piirros. Palaneen saven joukosta poistettiin tiilimäiset kappaleet.

5.2 Löytöjen kuvaus

Pappilasta löydettiin yksi raha (toistaiseksi numerolla KM 2002048:22). Kyseessä on pieni kuparilantti, jonka molemmilla puolilla on näkyvissä hieman koristelua, toisella nuolikuvioita ja kirjaimet L*I ja V, toisella kirjaimet M*O*N(eta). Raha lienee Tallinnan penninki vuosilta 1494-1535 (Haljak 1993, 68).

Toinen metallilöytö Pappilasta oli siro, neliskulmainen soljen kehä (:23), joka on mahdollisesti kuulunut johonkin vaatekappaleeseen tai kenkään. Solki on ilmeisesti palanut, jolloin se on muuttunut lähes valkoiseksi.

Kaikissa Pappilan punasavikeramiikan paloissa on nähtävissä lasitusta tai erityistä pinnankäsittelyä. Monissa paloissa on bolus-koristelua eli tässä tapauksessa keltaisia piste- tai aaltoviivakuvioita ruskealla pohjalla, sekä vihertävää lasitusta. Kolmessa fragmentissa ulkopinta on tumma ja metallisen kiiltävä, yhden fragmentin sisäpinnalla on jälkiä lasituksesta. Neljäs pintatyyppi on tumma, lähes musta toispuoleinen lasitus, jota esiintyy yhdessä palassa. Suurin osa paloista näyttäisi olevan peräisin vadista tai kulhosta ja edustaa nuorempaa punasavikeramiikkaa, joka lasitettiin sisä- tai sisä- ja ulkopinnalta (vrt. vanhempi punasavikeramiikka vain ulkopinnalta). Nuorempi punasavikeramiikka ajoittuu 1500-luvun puolivälistä 1800-luvulle, mutta oli suosituinta 1500-luvulta 1700-luvulle (Tulkki 2001, 116-126).

Pappilan kivilavaineisto koostuu kahdesta astian korvapalasta (:14 ja :45). Toisen fragmentin pinnassa on tummanruskea väri ja se lienee peräisin uudella ajalla tehdystä astiasta. Toinen paloista on selvästi karkeatekoisempi ja saattaa olla peräisin uuden ajan alusta.

Kaivauksilta tuli myös useita paloja valkosavikeramiikkaa (:15, :35 ja :64). Selkein fragmentti on peräisin pyöreästä, matalareunaisesta esineestä, mahdollisesti upokkaasta. Lisäksi ruudun 1 viimeisestä kerroksesta löytyi 10 pientä palaa toiselta pinnalta keltalasisitteisestä astiasta. Tämän tyyppistä keramiikkaa tiedetään valmistetun myöhäiskeskiajalta lähtien. Kolmas valkosavilöytö on suora (pohja?)pala, jossa ei ole juuri lasitusta jäljellä.

Fajanssia talletettiin kolmea tyyppiä, joista kermanvaalea, vaaleasisuksinen fajanssi lienee

peräisin uudemmissa astioista. Vanhempia tyyppisiä edustavat sisukseltaan tumman kellertävät palat, joiden pintaan on maalattu käsin sinisiä kuvioita (ainakin :30, :36), ja pinnaltaan harmahtavaksi kulunut ja halkeillut fajanssi. Viimeksi mainitussa ryhmässä on yksi pala, jonka sisäpuolella on turkoosia kasviornamentiikkaa. Sinikoristeista fajanssia käytettiin Skandinaviassa yleisesti 1500-1600 –luvulla imitoimaan kiinalaista posliinia (Tulkki 2001, 53 <Augustsson 1985, 94-95).

Lasiaineistossa oli kaksi varmasti retusoitua ikkunalasin palaa (mm. :25) ja useita mahdollisia, joiden lisäksi löytyi monia leikattuja, reunasta pyöreitä paloja. Yksi retusoiduista lasista näyttäisi olleen alun perin neliön tai suorakulmion mallinen, ehjältä sivultaan 4 cm pitkä pala. Toisessa varmasti retusoidussa palassa näkyy myös lyijysauman jälki.

Kaivauksilla löytyneen lasin joukossa oli niin astia-, pullo- kuin apteekkilasiakin. Pullolaseista mainitsemisen arvoisia ovat kaksi suosaa, kirkas ja tummanvihreä, sekä paksu, pyöreä pohjaosa. Astia- tai pullolasia ovat neljä taitepalaa, joiden väriskaala vaihtelee kirkkaasta tummanvihreään. Myös palojen paksuus vaihtelee. Aineistoon on otettu myös kolme palaa kirkasta, ilmeisesti kasviaiheella koristettua ohutta lasia, sekä pala apteekkilasia. Koeruutu 1:n toisesta kerroksesta löytyi pala reunasta taitettua, tummanvihreää astialasia. Passglasista lienee peräisin ohut, heleän vaaleanvihreä pala (:25). Se kaartuu voimakkaasti ja sen pinnalla on kolme lasinauhaa.

Pappilasta löytyi yksi luuesineen katkelma (:37). Fragmentti oli hieman profiloitu ja viivakoristeltu. Kyseessä saattaa olla pala jonkinlaisesta pelinappulasta, mutta muutkin vaihtoehdot tulevat kyseeseen.

Liitupiipun osia löydettiin useita. Varren paloista kaksi oli koristelemattomia, toinen paksu ja vaalea, toinen ohut ja ruskea. Kolmannen varren kappaleen säilyneessä suosassa oli kolme riviä pistekoristelua. Koeruutu 2:sta löydettiin pala hienon, kasviornamentiikalla koristellun barokkipiipun varresta (:49). Kopan osia löydettiin kolme, joista kaksi on pieniä fragmentteja sisäpuolelta mustuneesta piipun kopasta, ja yksi suurempi kappale vaaleasta kopasta, jonka reunassa on hieman pistekoristelua.

Koeruutu 3:sta löydettiin lisäksi pieni kappale tummanharmaata piitä, jonka toisella puolella on iskun jälkiä. Kyseessä saattaa olla pala tuluspiistä.

Kaikki luut otettiin Pappilasta talteen. Palamatonta luuta oli noin 1,2 kg ja palanutta 6,3 g. Aineistossa oli naudan, lampaan, lampaan tai vuohen, sian, jäniksen sekä tarkemmin määrittelemättömiä linnun ja kalan luita (ks. Liite 4). Luut olivat hyvin säilyneitä, eikä yhdessäkään ollut merkkejä modernista työstöstä.

6. YHTEENVETO

Koeruutujen 1 ja 2 stratigrafiassa on nähtävissä kaksi jaksoa. Alimpana maassa on myöhäiskeskiajan ja/tai uuden ajan alun kerrostuma, jolloin maahan joutui mm. retusoitua ja leikattua ikkunalasia, passglasin pala, puna- ja valkosavikeramiikkaa sekä kupariraha 1400 –

1500 –luvulta. Vanhimman kerrostuman päällä on palokerros, jota indikoivat nokimaa ruudussa 1 ja palaneen saven sekainen likamaa ruudussa 2. Kahden koeruudun perusteella on vaikea sanoa varmasti, sopiiko palokerros tai -kerrokset yhteen 1500- ja 1700-lukujen tulipalojen kanssa - kerrokset kun ovat kuitenkin jossain määrin sekoittuneita. Ruuduista saatu palokerroksen jälkeinen löytöaineisto ajoittuu väljästi uuden ajan alkupuolelta aina 1900-luvulle asti. Löydöt ja koeruudusta 1 löytynyt kiveys viittaavat siihen, että piispantupa on sijainnut nykyisellä paikallaan koko historiansa ajan. Rakennuksen takana sijaitseva mäki on ilmeisesti toiminut Pappilan ”kaatopaikkana” päätellen palamattoman luun ja rakennusjätteen määrästä.

Sekä koeruutu 3:n että 4:n maa-aines näyttäisi sekoittuneelta 40-50 cm:n syvyydelle, jolloin koeruutu 3:ssa tuli vastaan pohjasavi ja koeruutu 4:ssä jätekuoppa. Molemmat ruudut sijaitsevat nykyisellä nurmikentällä, koeruutu 3 välittömän pihapiirin ulkopuolella.

7. LOPUKSI

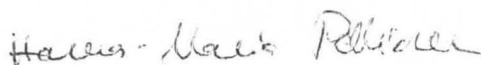
Tämän ja aikaisempien tutkimusten (Palm 1997, 12;1999) valossa näyttää siltä, että löydöt Pappilassa ovat runsaimmillaan Piispantuvan läheisyydessä ja erityisesti sen pohjoispuolelle, jossa maa on säilynyt suhteellisen koskemattomana, kun taas itse pihamaalla maankäyttö on sekoittanut suuren osan muutenkin ohuemmasta kulttuurikerroksesta. Toisaalta päärakennuksen ympäristöä ja piispantuvan etupuolta on tutkittu tuskin lainkaan - asuttujen rakennusten ympäristössä kun koekuoppien paikan ratkaisevat paljolti asukkaiden intressit, kukkaistutukset ym.

Mahdollisissa jatkotutkimuksissa kannattaisi avata laajempi alue piispantuvan pohjois- ja luoteispuolelle, jotta saataisiin lisävalaistusta tontin aiempaan maankäyttöön ja täydennystä vanhempaan artefaktimateriaaliin. Ikävä kyllä koeruutu 1:n vieressä sijainneen likakaivon rakentaminen on varmasti tuhonnut jäännökset suurelta alueelta. Pappilan tontin luoteisosa on myös osittain kasvimaan ja tiheän pensaikon peitossa, joten niillä alueilla kaivaminen edellyttäisi jonkin verran raivausta.

Historiallisen ajan arkeologinen tutkimus maaseutukohteissa on vasta alullaan, mutta Pernajan kaltaiset alueet antavat tutkijoille mahdollisuuden uusien näkökulmien tuomiseen keski- ja uuden ajan tutkimukseen. Tämä on useimmiten keskittynyt kirjallisiin lähteisiin, joissa vallitsevana on poliittinen historia, ja arkeologian piirissä suuriin kaupunkikaivauksiin. Mahdolliset jatkotutkimukset antaisivat arvokasta tietoa keskiajan ja uuden ajan esineellisestä kulttuurista ja jokapäiväisestä elämästä, kuten myös kaupasta ja uskonnon harjoittamisesta.

Turussa 23.4.2003

Anne-Mari Lahtinen

Hanna-Maria Pellinen

Taulukko 1. Kaikki kentällä talletetut löydöt painon mukaan

	Koeruutu 1	Koeruutu 2	Koeruutu 3	Koeruutu 4	Yhteensä
Metalli	90,8 g (9 kpl)	21,1 g (2 kpl)	-	49,9 g (9 kpl)	161,8 g (20 kpl)
Keramiikka	45 g (20 kpl)	87,4 g (6 kpl)	13,9 g (6 kpl)	26,2 g (10 kpl)	172,5 g (42 kpl)
Saviartefaktit	-	-	-	7,3 g (2 kpl)	7,3 g (2 kpl)
Lasi	573,2 g	102,1 g (20 kpl)	46,1 g (6 kpl)	88,6 g	810,0 g
Luuesineet	1,4 g (1 kpl)	-	-	-	1,4 g (1 kpl)
Rahat	0,2 g (1 kpl)	-	-	-	0,2 g (1 kpl)
Liitupiiput	12,1 g (2 kpl)	4,1 g (1 kpl)	-	6,9 g (4 kpl)	23,1 g (7 kpl)
Kaakeli	410 g (17 kpl)	59,3 g (2 kpl)	0,1 g (1 kpl)	0,3 g (1 kpl)	469,7 g (21 kpl)
Fajanssi	27,3 g (23 kpl)	62,4 g (4 kpl)	4,7 g (2 kpl)	3,9 g (7 kpl)	98,3 g (36 kpl)
Posliini	0,8 g (2 kpl)	-	3,5 g (2 kpl)	-	4,3 g (4 kpl)
Palanut savi	395,2 g (39 kpl)	55,7 g (8 kpl)	7,4 g (2 kpl)	122,9 g (9 kpl)	581,2 g (58 kpl)
Pii	-	-	0,1 g (1 kpl)	-	0,1 g (1 kpl)
Luu	488,4 g	544,5 g	0,1 g (2 kpl)	152,7 g	1185,7 g
Palanut luu	3,8 g (16 kpl)	2,4 g (3 kpl)	<0,1 g	-	6,3 g
Yhteensä	2048,2 g	939,0 g	76,0 g	458,7 g	3521,9 g

Taulukko 2. Kansallismuseon kokoelmiin talletettavat löydöt painon mukaan

	Koeruutu 1	Koeruutu 2	Koeruutu 3	Koeruutu 4	Yhteensä
Metalli	11,9 g (3 kpl)	7,5 g (1 kpl)	-	-	19,4 g (4 kpl)
Keramiikka	45,0 g (20 kpl)	87,4 g (6 kpl)	13,9 g (6 kpl)	26,2 g (10 kpl)	172,5 g (42 kpl)
Saviartefaktit	-	-	-	7,3 g (2 kpl)	7,3 g (2 kpl)
Lasi	309,2 g	97,3 g (14 kpl)	46,1 g (6 kpl)	78,3 g	530,9 g
Luuesineet	1,4 g (1 kpl)	-	-	-	1,4 g (1 kpl)
Rahat	0,2 g (1 kpl)	-	-	-	0,2 g (1 kpl)
Liitupiiput	12,1 g (2 kpl)	4,1 g (1 kpl)	-	6,9 g (4 kpl)	23,1 g (7 kpl)
Kaakeli	410 g (17 kpl)	-	-	-	410 g (17 kpl)
Fajanssi	27,3 g (23 kpl)	0,6 g (1 kpl)	4,7 g (2 kpl)	3,9 g (7 kpl)	36,5 g (33 kpl)
Posliini	-	-	-	-	-
Palanut savi	390,4 g (38 kpl)	-	7,4 g (2 kpl)	-	397,8 g (40 kpl)
Pii	-	-	0,1 g (1 kpl)	-	0,1 g (1 kpl)
Nahka	2,2 g (1 kpl)	-	-	-	2,2 g
Luu	488,4 g	544,5 g	0,1 g (2 kpl)	152,7 g	1185,7 g
Palanut luu	3,8 g (16 kpl)	2,4 g (3 kpl)	<0,1 g	-	6,3 g
hteensä	1701,9 g	743,8 g	72,4 g	275,3 g	2793,4g

Taulukko 3 .Jälkitöissä karsitut löydöt painon mukaan

	Koeruutu 1	Koeruutu 2	Koeruutu 3	Koeruutu 4	Yhteensä
Metalli	78,9 g (6 kpl)	13,6 g (1 kpl)	-	49,9 g (9 kpl)	159,5 g (18 kpl)
Keramiikka	-	-	-	-	-
Saviartefaktit	-	-	-	-	-
Lasi	264,0 g	4,8 g (6 kpl)	-	10,3 g	279,1 g
Luuesineet	-	-	-	-	-
Rahat	-	-	-	-	-
Liitupiiput	-	-	-	-	-
Kaakeli	-	59,3 g (2 kpl)	0,1 g (1 kpl)	0,3 g (1 kpl)	59,7 g (4 kpl)
Fajanssi	-	61,8 g (3 kpl)	-	-	61,8 g (3 kpl)
Posliini	0,8 g (2 kpl)	-	3,5 g (2 kpl)	-	4,3 g (4 kpl)
Palanut savi	4,8 g (1 kpl)	55,7 g (8kpl)	-	122,9 g (8kpl)	183,4 g (17 kpl)
Pii	-	-	-	-	-
Luu	-	-	-	-	-
Palanut luu	-	-	-	-	-
Yhteensä	348,5 g	195,2 g (21 kpl)	3,6 g (3 kpl)	183,4 g	730,7 g

Lähteet

Painamattomat lähteet

Palm, Jukka, Raportti historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnista (Agricola-inventointi) Pernajassa 1996. Turun yliopisto/Museovirasto 1997.

Palm, Jukka, Raportti koekaivauksista Pernajan pappilassa 1997 (Agricola-inventointi). Turun yliopisto/Museovirasto 1998.

Palm, Jukka, Raportti kaivauksista Pernajan Pappilassa 1999 (Agricola-projekti). Turun yliopisto/Museovirasto 1999.

Tulkki, Carita, Todisteita punasaviastioiden valmistuksesta uuden ajan Turussa – Tutkimusmateriaalina Turun Tuomiokirkon ympärismuurirakennuksen kellarin keramiikkalöydöt, *pro gradu –työ*, Turun yliopisto 2001.

Painetut lähteet

Antell, Kurt, Pernå sockens historia I. Helsingfors 1956.

Haljak, G., Estonian coin – Eesti Mynt, catalogue-kataloog, Tallinn 1993.

Liite 1. Luettelo diapositiiveista

Kuvat H.-M. Pellinen

Kuvat talletettu Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistoon

- 327:1 Koeruutu 1, taso 3, pohjoisesta
- 327:2 “ ” “
- 327:3 Koeruutu 1, taso 4, pohjoisluoteesta
- 327:4 “ ” “
- 327:5 Koeruutu 1, taso 5-6, pohjoisluoteesta
- 327:6 “ ” “
- 327:7 Koeruutu 2, eteläpuolen leikkaus, pohjoisluoteesta
- 327:8 “ ” “
- 327:9 Koeruutu 1 pohjassa, eteläpuolen leikkaus, pohjoisesta
- 327:10 “ ” “
- 327:11 Työkuva, koeruutua 4 kaivetaan, taustalla näkyy Pappilan uutta päärakennusta, itäkoillisesta
- 327:12 Uusi Pappila, vasemmalla koeruutu 4, idästä
- 327:13 Vanha Pappila, kaakosta
- 327:14 Uusi Pappila, idästä
- 327:15 “ ”
- 327:16 Vanhan Pappilan itäpääty, idästä
- 327:17 Vanhan Pappilan pohjoispuolelle tehtiin koeruutuja, etualalla koeruutu 1 täytettynä ja rekonstruoituna, lännestä
- 327:18 Koeruutu 4, pohjoispuolen leikkaus, etelästä
- 327:19 “ ” “

Liite 2. Luettelo mustavalkonegatiiveista, Pernaja, Pappila 2002

Kuvat H.-M. Pellinen

Negatiivit talletettu Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistoon

- 24363 Koeruutu 1, taso 1, pohjoisluoteesta
- 24364 " " "
- 24365 Koeruutu 2, taso 1, eteläkaakosta
- 24366 " " "
- 24367 Koeruutu 1, taso 2, pohjoisluoteesta
- 24368 " " , eteläkaakosta
- 24369 Koeruutu 1, taso 3, pohjoisluoteesta
- 24370 " " "
- 24371 Koeruutu 1, taso 4, pohjoisluoteesta
- 24372 " " "
- 24373 Koeruutu 2 pohjaan kaivettuna, eteläpuolen leikkaus, pohjoisluoteesta
- 24374 " " "
- 24375 Koeruutu 1 pohjaan kaivettuna, eteläpuolen leikkaus, pohjoisesta
- 24376 " " "
- 24377 Yleiskuva, uusi Pappila, idästä
- 24378 Yleiskuva, vanha Pappila, luoteesta
- 24379 Työkuva, koeruudun 4 kaivaus menossa, idästä
- 24380 Yleiskuva, vanhan Pappilan itäpääty, jossa aikaisemmin kaivettu, idästä
- 24381 Yleiskuva, vanhan Pappilan pohjoispuolelle tehtiin koeruutuja, etualalla ruutu 1 täytettynä ja rekonstruoituna, lännestä
- 24382 Koeruutu 4, pohjataso, eteläkaakosta
- 24383 Koeruutu 4 pohjaan kaivettuna, pohjoispuolen leikkaus, eteläkaakosta

Liite 3. Luettelo ja kuvaus jälkitöissä karsituista löydöistä

Seuraavat Pernajan Pappilasta 2002 löydettyt artefaktit on poistettu varsinaisesta löytöluettelosta ja jätetty tallettamatta Museoviraston kokoelmiin. Ks. myös kertomuksen taulukot 1-3.

KOERUUTU 1

KERROS 1

1. LUKKO, paino 6,6 g, pieni (lukko-osa 22x15 mm) ja rautainen.

2. LASIA, 2,3 g, 1 pala vaaleanvihreää tasolasia ja 1 pala kirkasta tasolasia.

3. POSLIINIA, 2 kpl, 0,8 g, valkoista.

KERROS 2

4. METALLIESINE, 9,4 g, L-kirjaimen muotoinen, taivutetun osan pituus 45 mm; pidike tms.

5. RAUTANAULOJA, 3 kpl, 32,2 g. Yksi taivutettu kannan läheltä.

KERROS 3

6. LASIA, 2 kpl, 1,7 g, 1 pala vihertävää irisoitunutta ja 1 pala vaaleanvihreää tasolasia.

KERROS 5-6

7. RAUTAESINEEN FRAGMENTTI, 16,8 g, koko 23 x 21 mm, muistuttaa astian reunapalaa.

8. LASIA, 218,4 g, tasolasia.

KERROS 7

9. RAUTANAULA, 1 kpl, 14,1 g, lyhyt ja paksukantainen.

10. LASIA, 44,3 g, tasolasia.

11. PALANUTTA SAVEA/TIILTÄ, 1 kpl, 4,8 g.

KOERUUTU 2

KERROS 1

12. KAAKELIA, 1 kpl, paino 0,3 g, pinta valkoinen, massa punasavea.

KERROS 2

13. LASIA, 6 kpl, paino 4,8 g, kaksi palaa kirkasta ja neljä palaa vihertävää, huonokuntoista tasolasia.

14. KAAKELIA, 1 kpl, paino 59 g. Punasavea, pinta valkoinen.

15. FAJANSSIA, 1 kpl, paino 52,7 g. Arabian kahvikupin lautanen 1800-luvun lopulta, valkoinen.

KERROS 3

16. FAJANSSIA, 1 kpl, paino 8,8 g. Valkoisesta lautasesta tai vadista.

KERROS 4

17. RAUTANAULA, paino 13,6 g. Kanta nelikulmainen.

18. PALANUTTA SAVEA/TIILTÄ, 5 kpl, paino 39,3 g.

19. FAJANSSIA, 1 kpl, paino 0,3 g, valkoista.

KERROS 5

20. PALANUTTA SAVEA/TIILTÄ, 2 kpl, paino 15,8 g

KERROS 7

21. PALANUTTA SAVEA, 1 kpl, paino 0,6 g. Litteä, pieni pala punasavea, ehkä kaakelin sisustasta.

KOERUUTU 3

22. KAAKELIA, 1 kpl, paino 0,1 g. Valkoinen pinta, massa punasavea.

23. POSLIINIA, 2 kpl, paino 3,5 g. Valkoisesta kahvikupista.

KOERUUTU 4

KERROS 1

24. PALANUTTA SAVEA/TIILTÄ, 3kpl, paino 108,9 g. Erikoisen muotoisia kappaleita.

KERROS 2

25. METALLIESINEEN FRAGMENTTI, paino 2,6 g. Ohutta, pitkänomaista, reunoista hieman taivutettua levyä, koko 39 x 12 mm.

26. RAUTANAULOJA, 2 kpl, paino 26, 8 g.

27. LASIA, 3 kpl, paino 2,0 g. Vihreää tasolasia.

KERROS 3

28. RAUTAESINE TAI FRAGMENTTI, paino 2,6 g, pituus 40 mm. Pitkä ja kapea, päässä nuppimainen uloke, toisesta päästä litteä.

29. PALANUTTA SAVEA/TIILTÄ, 1 kpl, paino 5,6 g.

KERROS 4

30. RAUTAESINE TAI FRAGMENTTI, paino 1,8 g, pituus 33 mm. Kapea, litteä, neulamaisesti toiseen päähän kapeneva.

31. LASIA, paino 3,8 g, vaaleanvihreää tasolasia.

KERROS 5

32. RAUTAHAKOJA TMS., 2 kpl, paino 4,4 g. Toinen selvä haka, toinen litteä, kapea rautapala.

33. RAUTANAULOJA, 2 kpl, paino 11,7 g. Lyhyitä, paksuja, paksukantaisia.

34. LASIA, paino 4,5 g. Vaaleanvihreää tasolasia.

35. KAAKELIA, 1 kpl, paino 0,3 g. Punasavea, valkoinen pinta.

36. PALANUTTA SAVEA/TIILTÄ, 2 kpl, paino 8,4 g.

PERNAJA, PRÄSTGÅRDEN PAPPILA: ARKEO-OSTEOLOGINEN
RAPORTTI VUODEN 2002 KAIVAUSTEN LUUAINIESTOSTA

Auli Tourunen
8.8.2002
Turun yliopisto

Johdanto

Luuaineisto on peräisin Pernajan Prästgårdenin Pappilan historiallisen ajan asuinpaikan kaivauksilta 17. - 20.6. 2002. Kaivausjohtajana toimi FM Hanna-Maria Pellinen.

Yleistä

Vuoden 2002 kaivaukset koostuivat neljästä koeruudusta. Luut ovat säilyttään vaaleita ja pääosin erittäin hyvin säilyneitä. Eniten luita löytyi koekuopasta 2 ja alimmista kerroksista (liite 1). Yhteensä luuta taltioitiin noin 1,1 kg (189 fragmenttia), josta palanutta luuta on 5,4 g (20 fragmenttia). Aineistosta tunnistettiin naudan, lampaan, lampaan tai vuohen, sian ja jäniksen luita sekä tarkemmin määrittelemättömiä linnun ja kalan luita (taulukko 1).

LAJI	PAINO (g)	FRAG
Nauta	520,6	25
Lammas/vuohi	95,6	7
Lammas	15,7	1
Sika	59,6	6
Jänis	1,1	1
Lintu	5,9	8
Kala	0,1	1
Pieni eläin	0,1	1
Pieni ungulaatti	67,8	19
Suuri ungulaatti	292,7	34
<ei lajia>	84,3	86
YHT	1143,5	189

Taulukko 1. Luiden paino ja fragmenttimäärä lajeittain.
Pieni ungulaatti=lammas, vuohi tai sika, suuri ungulaatti =
hirvi, nauta tai hevonen, pieni eläin=jäniksen kokoinen tai pienempi.

Lajisto on tyypillinen historiallisen ajan luuaineistoille, mutta aineiston pienen koon vuoksi eri eläinlajien yleisyydestä ei voida tehdä johtopäätöksiä. Luuaineistosta löytyy luita kaikista ruhonosista, ja luita löytyy melko runsaasti leikkausjälkiä. Kyseessä on tyypillinen jätefauna, jonne on päätynyt niin vähälihaisia teurasjätteitä kuin varsinaista ruokajätettäkin. Yhtään selkeästi nykyaikaista luuta aineistosta ei löytynyt.

Ikämääritykseen soveltuvat leukaluut

Ikämääritys on suoritettu hampaiden puhkeamisen perusteella Silverin (1969) mukaan. Hampaiden kulumisen on pisteytetty Grantin (1982) mukaan.

Aineistosta ei löytynyt ainuttakaan sian tai lehmän leukaluuta. Lampaiden tai vuohien leukoja löytyi kolme kappaletta. Yksi leuoista kuuluu nuorelle, hieman alle kaksivuotiaalle eläimelle. Tässä leuassa ovat maitohampaat vielä jäljellä, eikä kolmas poskihammas (viisaudenhammas) ole vielä puhjennut. Kaksi muuta leukaa tulevat aikuisilta eläimiltä, ja kaikki pysyvät hampaat ovat jo puhjenneet. Vretemarkin (1994) mukaan hampaiden kulumisen perusteella toinen eläin olisi teurastettu 2-4 -vuotiaana, toinen 4-6-vuotiaana. Hammastiedot löytyvät liitteestä 2.

Säkäkorkeuden laskemiseen soveltuvat luut

Aineistosta löytyi yksi ehjä naudän jalkapöydänluu, jonka perusteella voidaan laskea eläimen säkäkorkeus. Valitettavasti tarkan säkäkorkeuden laskemiseen vaadittava naudän sukupuolen määrittäminen jalkapöydänluun perusteella on melko vaikeaa, ja luotettavaan määrittämiseen tarvitaan usein kokonainen sarja mittauksia samasta eläinpopulaatiosta. Yksittäisestä jalkapöydänluusta sukupuolen määrittäminen ei siis onnistu. Sukupuolesta riippuen tämän eläimen säkäkorkeus on ollut 104-108 cm:n välillä (Fock 1966). Jalkapöydänluun pituus 194 mm on suomalaisten historiallisen ajan aineistoiden keskitasoa, ja lehmien keskimääräinen säkäkorkeus Åbo Akademin keskiaikaisessa aineistossa Turussa on 105 cm. (Tourunen 2002: 53, 77)

Sian jalkapöydänluut luutuvat vasta noin 2 ¼-vuotiaana. (Silver 1969) Koska siat teurastetaan yleensä alle kaksivuotiaana, ovat historiallisen ajan kaivauksilta löytyneet luut yleensä mittauskelvottomia. Tästä aineistosta löytyi kuitenkin yksi luutunut ja mittauskelpoinen jalkapöydänluu, josta saadaan säkäkorkeudeksi 60,5 cm (Teichert 1969). Åbo Akademin keskiaikaisessa aineistossa Turussa sikojen säkäkorkeus on keskimäärin 72,2 cm, eikä aineistossa esiinny ainuttakaan alle 62 cm korkeaa eläintä. (Tourunen 2002: 56) Tämä eläin on ollut poikkeavan pienikokoinen jopa historiallisella ajalla, saati verrattuna nykyisiin lihasikoihin. Kaikki mitat löytyvät liitteestä 3.

Lopuksi

Pernajan Pappilan vuoden 2002 kaivauksilta löydettiin noin 1,1 kg luuta (189 fragmenttia). Aineistosta tunnistettiin yleisimpien kotieläinten lisäksi yksi jäniksen luu. Aineisto on tyypillinen jätefauna-aineisto ja koostuu sekä lihaisista että vähälihaisista ruhonosista.

Aineistosta löytyi kolme lampaan tai vuohen leukaluuta, joista voitiin hampaiden puhkeamisen ja kulumisen perusteella päätellä eläinten ikä. Yksi eläimistä oli alle kaksivuotias, kaksi muuta yli kaksivuotiaita.

Kahdesta luusta voitiin laskea säkäkorkeus. Naudän jalkapöydänluu on kuulunut 104-108 cm korkealle eläimelle, sian jalkapöydänluu 60,5 cm korkealle eläimelle.

LIITE 2. Hammastiedot.

Hammastiedot. V = alveolarit on, hammas puuttuu, M = maitohammas, X = pysyvä hammas. Kulumisasteet ja puhkeaminen Grantin (1982) mukaan.

Luu_ID	luutyyppe	laji	i1	i2	i3	c	pm1	pm2	pm3	pm4	m1	m2	m3
9993	alaleuka	O/C							X	Xh	Xh	Xg	Xg
10022	alaleuka	O/C						V	M	Mh	Xg	Xd	
10023	alaleuka	O/C						V	X	Xg	Xg	Xg	Xd

LIITE 3. Mittatiedot.

Mitat von den Drieschin (1976) mukaan.

Luu_ID	laji	Luu	GL	Bd	Bp	SD
9990	Bos	tibia		51,6		
10009	Sus	Mt III	64,8			
10063	Bos	Mt	194	43,2	39	23,1

Lähdeluettelo

Julkaisemattomat lähteet

Tourunen, A. 2002: Karjanhoito keskiajan Turussa. Arkeo-osteologinen analyysi Åbo Akademin tontin eläinluuaineistosta. Pro Gradu-tutkielma, arkeologia, Turun yliopisto.

Painetut lähteet

Driesch, A. von den 1976: *A Guide to Measurements of Animal Bones from Archaeological Sites*. Peabody Museum of Archaeology and Ethnology. Harvard University.

Fock, J. 1966: *Metrische Untersuchungen an metapodien einiger europäischer Rinderrassen*. Dissertation, München.

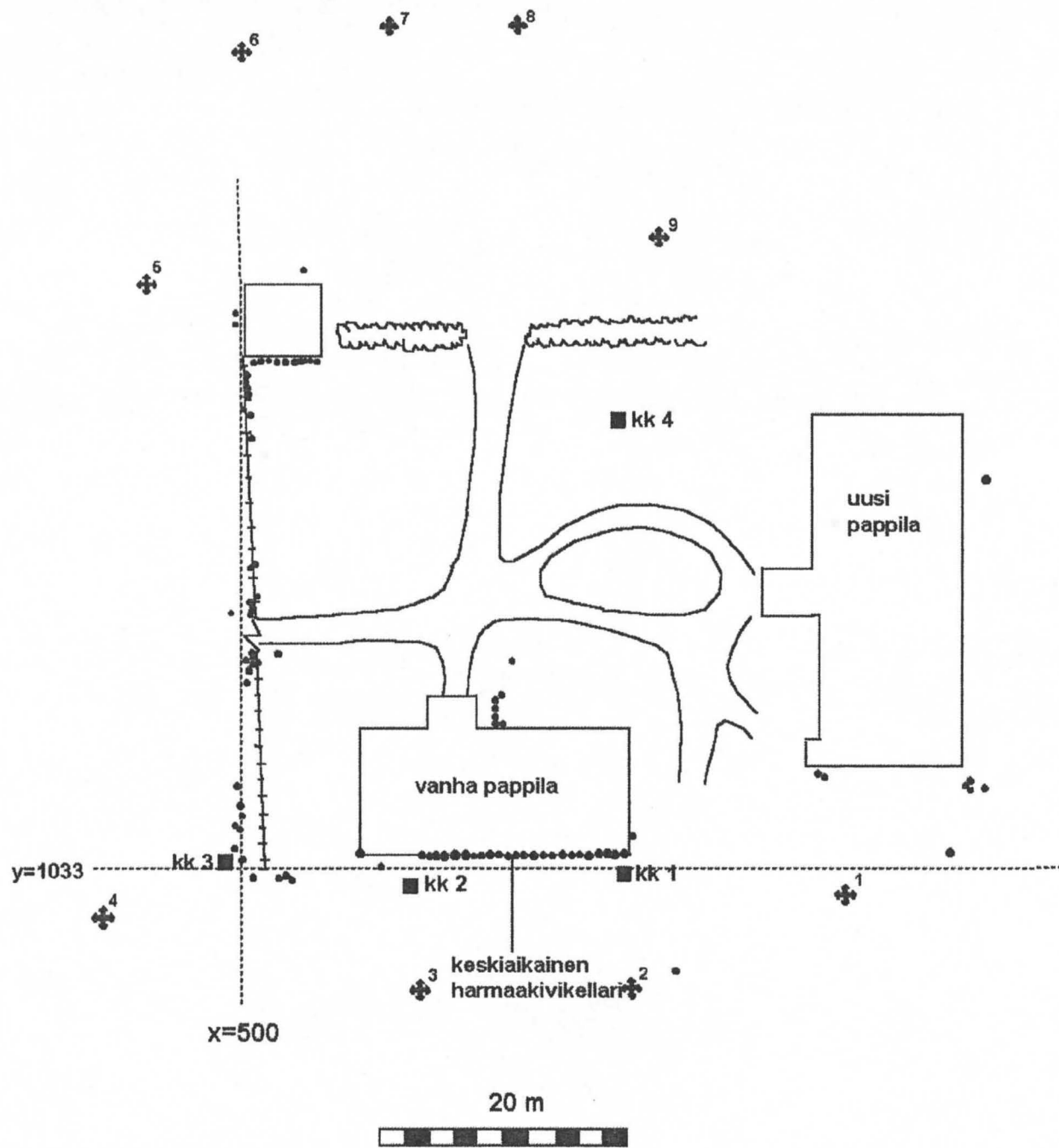
Grant, A. 1982: The Use of Tooth Wear as a Guide to the Age of Domestic Ungulates. Wilson, B., Grigson, C. & Payne, S. (eds.): *Ageing and Sexing Animal Bones from Archaeological Sites*. *BAR British Series 109*: 91-108.

Lepiksaar, J. 1989: Om den tafonomiska förlustens betydelse vid kvantitativ analys av antropogena tanatocoenoser. Iregren, E. & Liljekvist, R. (eds.): *Faunahistoriska studier tillägnade Johannes Lepiksaar*. Symposium 26 maj 1988. *University of Lund, Institute of Archeology. Report series no. 33*: 21-35.

Silver, I. A. 1969: The Ageing of Domestic Animals. Brothwell, D.R. & Higgs, E. (eds): *Science in Archaeology*, 2nd ed.: 283-309.

Teichert, M. 1969: Osteometrische Untersuchungen zur Berechnung der Wiederristhöhe bei vor- und frühgeschichtlichen Schweinen. *Ethnogr.-Archäol. Zeitschrift 10*: 517-525.

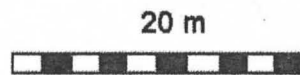
Vretemark, M. 1997: Från ben till boskap. Kosthåll och djurhållning med utgångspunkt i medeltida benmaterial från Skara. Del 1. *Skrifter från Länsmuseum Skara nr 25*.

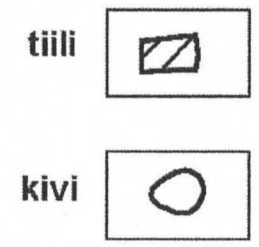
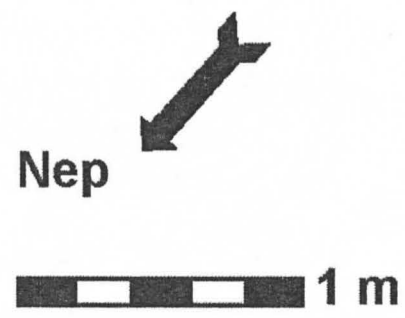
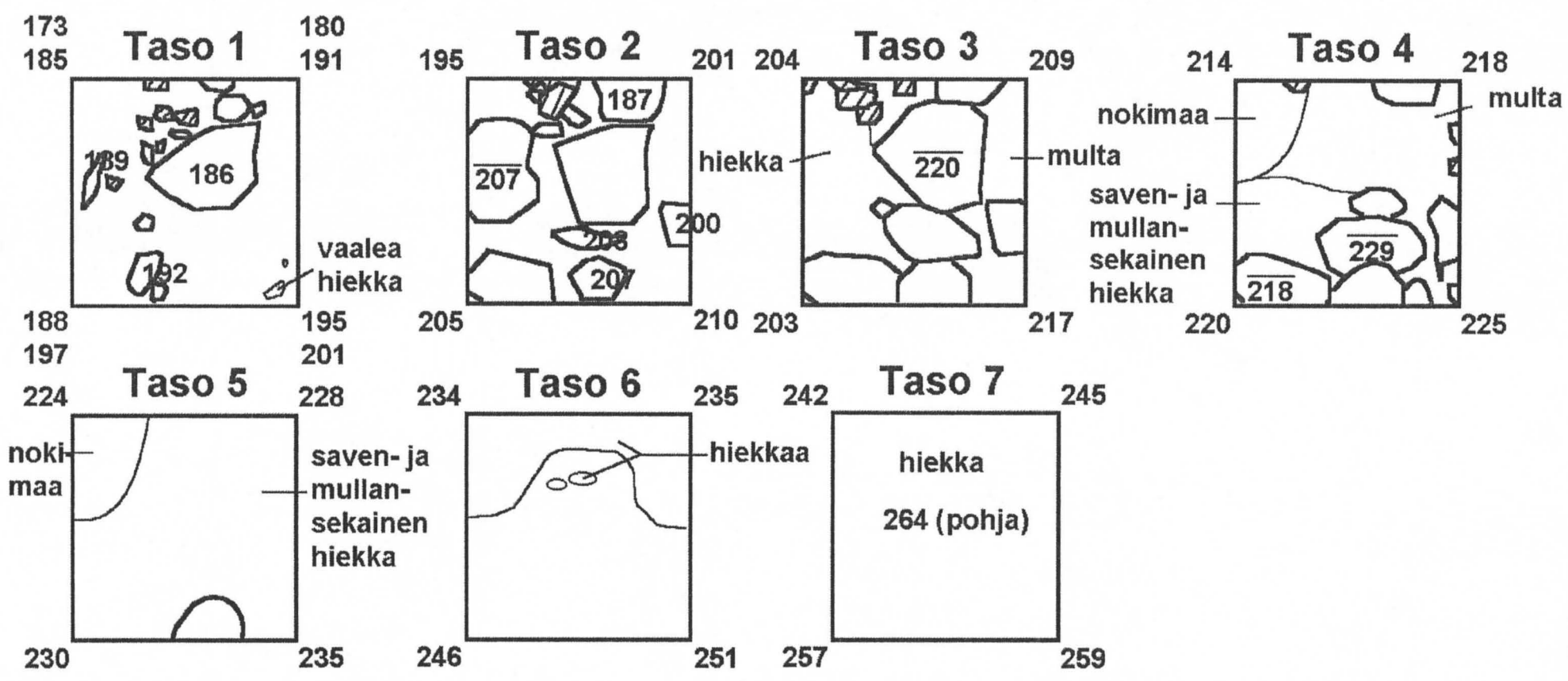
- koekuoppa
- ✚ kairaus
- mahdollisesti vanhoihin perustoihin liittyviä kiviä

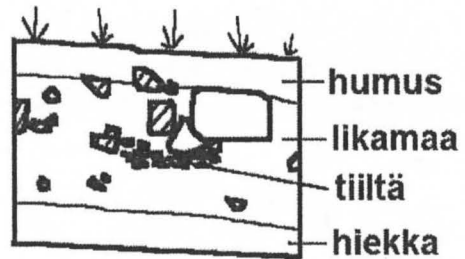
NEP

Kartta 2
PERNAJA PAPPILA
 H.-M. Pellinen 2002
 Yleiskartta
 Mk. 1:500
 TYA
 Piirt. H.-M. Pellinen

Kartta 3
PERNAJA PAPPILA
 Hanna-Maria Pellinen 2002
 Koekuoppa 1
 Mk 1:25
 TI 2.49
 Piirt. Anne-Mari Lahtinen

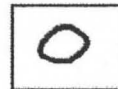

1 m

tiili

kivi

Kartta 4

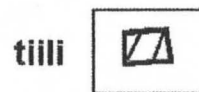
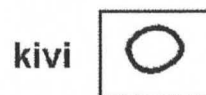
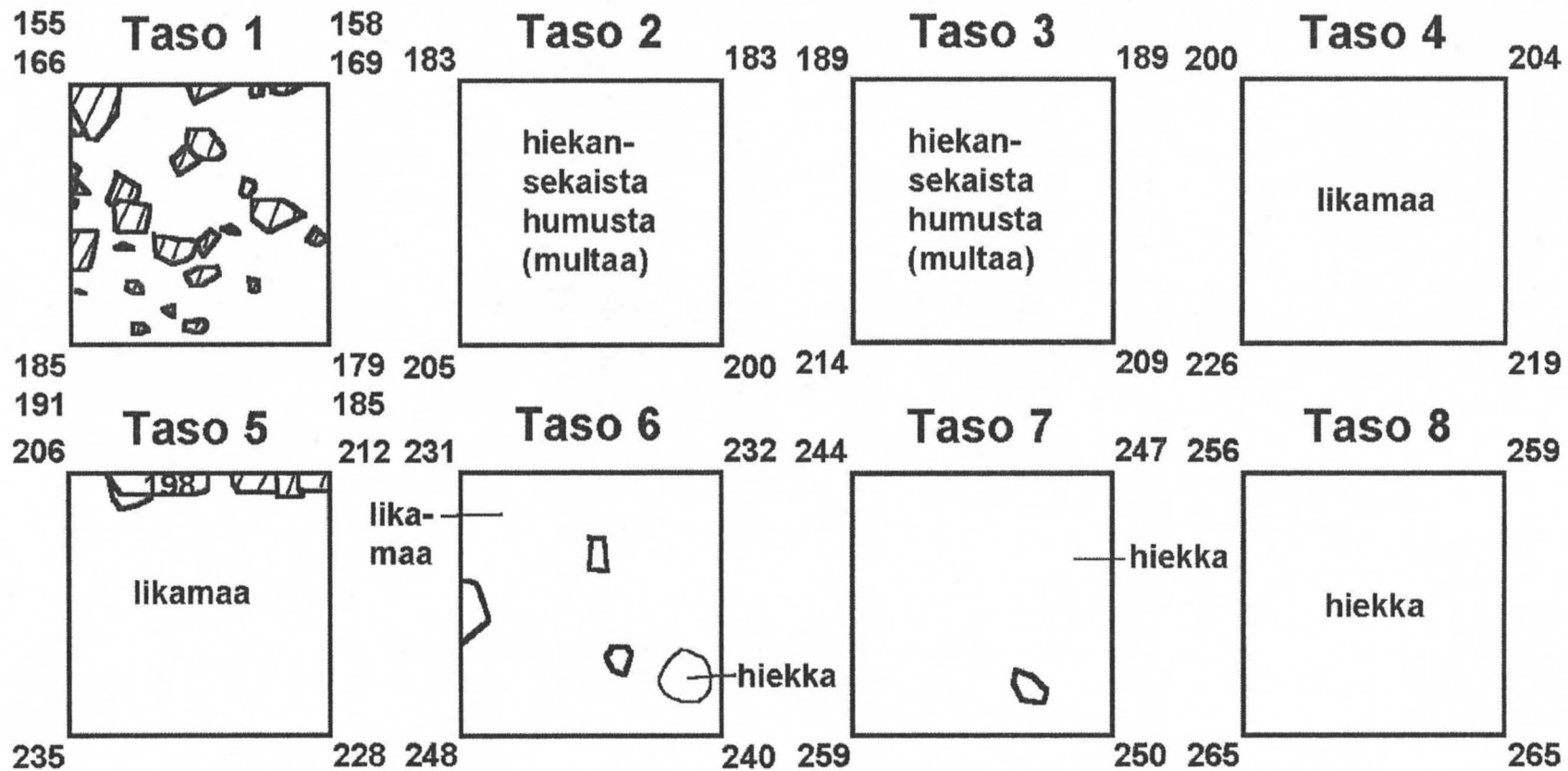
PERNAJA PAPPILA

Hanna-Maria Pellinen 2002

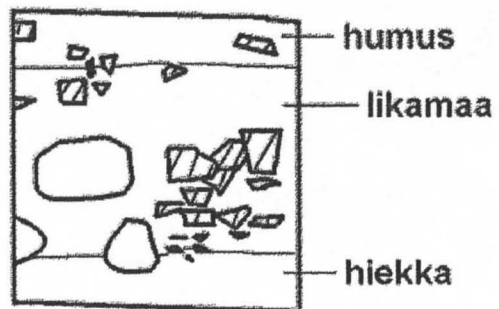
Koekuoppa 1:n eteläprofiili

Mk 1:25

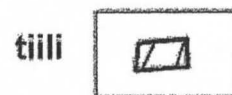
Piirt. Anne-Mari Lahtinen

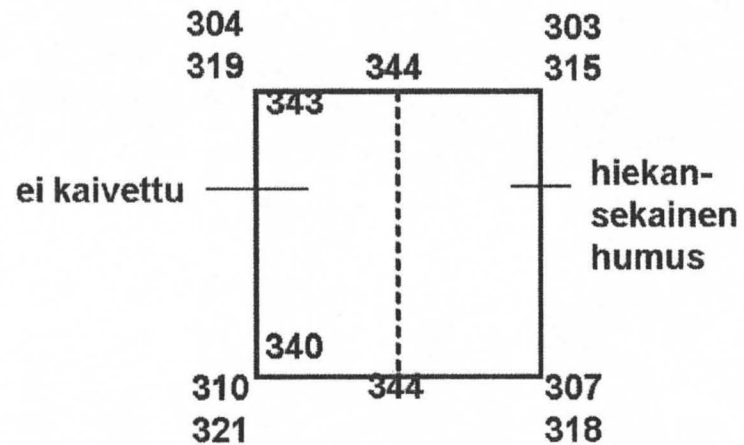
Kartta 5
PERNAJA PAPPILA
 Hanna-Maria Pellinen 2002
 Koekuoppa 2
 Mk 1:25
 TI 2.49
 Piirt. Anne-Mari Lahtinen

1 m

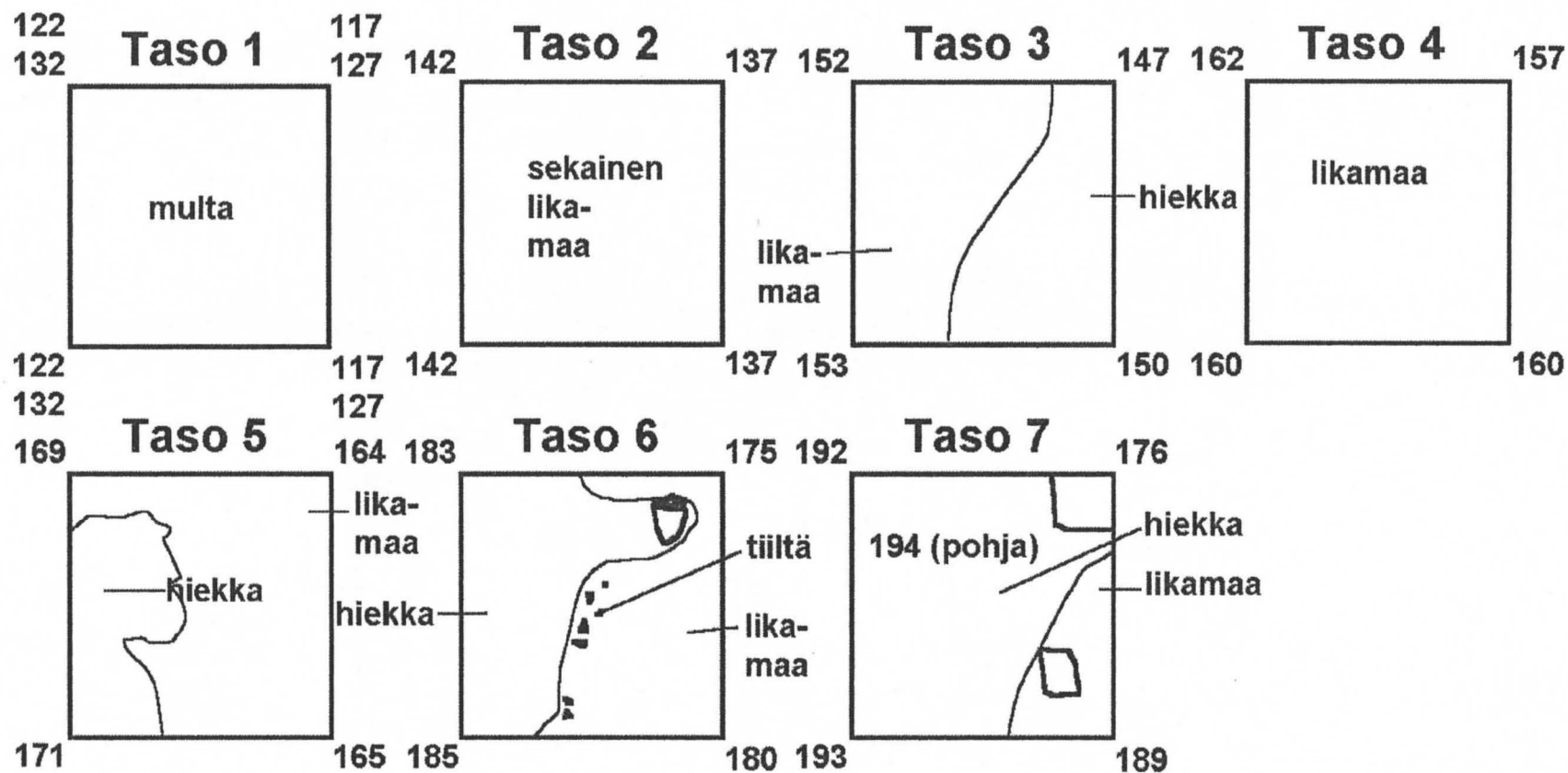

Kartta 6
PERNAJA PAPPILA
Hanna-Maria Pellinen 2002
Koekuoppa 2:n eteläprofiili
Mk 1:25
Piirt. Anne-Mari Lahtinen

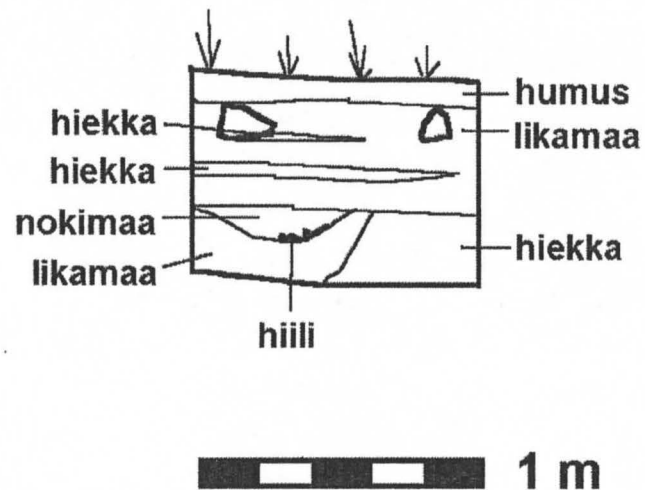

 1 m

Kartta 7
PERNAJA PAPPILA
 Hanna-Maria Pellinen 2002
 Koekuoppa 3
 Mk 1:25
 TI 2.49
 Piirt. Anne-Mari Lahtinen

Kartta 8
PERNAJA PAPPILA
 Hanna-Maria Pellinen 2002
 Koekuoppa 4
 Mk 1:25
 TI 1.71
 Piirt. Anne-Mari Lahtinen

Kartta 9
PERNAJA PAPPILA
Hanna-Maria Pellinen 2002
Koekuoppa 4:n pohjoisprofiili
Mk 1:25
Piirt. Anne-Mari Lahtinen

Aineisto on talletettu Pernajan kirkonkylän (Prästgårdenin) Pappilan historiallisen ajan asuinpaikan kaivauksilla 17.-20.6.2002. Löydöt luettelointeet FM Hanna-Maria Pellinen ja fil.yo. Anne-Mari Lahtinen.

KOERUUTU 1 (X=530-531, Y=1033-1034)**KERROS 1**

- 1. LASIA**, 4 kpl, 4,3g, Yksi pala ruskeaa ilmeisesti pullolasia, yksi pala vaaleanvihreää tasolasia (pinta hieman irisoitunut), pala kirkasta ohutta apteekkilasia, yksi pala kirkasta tasolasia.
- 2. LIITUPIIPUN KOPAN OSA**, paino 4,7 g, pituus 45 mm, halkaisija 21mm. Alapintaa, suun ympärillä pientä pistekoristelua, muuten koristeeton. Väri vaalea.
- 3. FAJANSSIA**, 5 kpl, 11,1 g. Väri pääosin vaalea.
- 4. KUONAA**, 1 kpl, 0,9 g.
- 5. LUUTA**, 10 kpl, 87,9 g.
- 6. PALANUTTA LUUTA**, 2 kpl, 1,6 g.

KERROS 2

- 7. LASIA**, 3 kpl, 5,7 g. Lasiastian taivutettu reunapala, väri vihreä, ja yksi pala luultavasti samasta astiasta. Kirkas astia- ja apteekkilasin pala.
- 8. KAAKELIA**, 4 kpl, 68,2 g. Kaksi jyrkästi taivutettua reunapalaa, joista toisessa pisara kellertävää lasitetta.
- 9. PALANUTTA SAVEA**, 8 kpl, 106,1 g.
- 10. FAJANSSIA**, 1 kpl, 0,3 g. Pieni, valkoinen kupin reunapala.
- 11. NAHKAA**, 1 kpl, 2,2 g. Vyön tai hihnan pää. Koneellisesti leikattu (?), mutta reiät tehty naskalilla. Pituus 47 mm, leveys 23 mm.
- 12. LUUTA**, 7 kpl, 98,4 g.

KERROS 3

13. LASIA, 4 kpl, 1,8 g. Kolme palaa ohutta, kirkasta pikari(?)lasia, jossa koristelua, ja pala tummanvihreää ilm. pullolasia.

14. KIVISAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, 8,9 g. Pala astian korvasta, jonka ulkopinnalla kulkee harjanne.

15. VALKOSAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, 1,2 g. Suora pala, lasitusta ei jäljellä, jos ollut.

16. KAAKELIA, 5 kpl, 58,7 g.

17. LUUTA, 4 kpl, 5,6 g.

KERROS 4

18. LASIA, 1 kpl, 2,7 g. Vihertävää tasolasia.

19. KAAKELIA, 7 kpl, 263,3 g. Viidessä palassa voimakas taite.

20. FAJANSSIA, 3 kpl, 8,1g. Vaaleaa.

21. LUUTA, 5 kpl, 149,1 g.

KERROS 5-6

22. KUPARIRAHA, paino 0,2 g, halkaisija 13 mm. Toisella puolella risti ja kirjaimet L*I ja V, toisella puolella vaakunakuvio ja kirjaimet M*O*N. Tallinnan penninki.

23. METALLINEN SOLJEN KEHÄ, paino 2,1 g, koko 20x17 mm. Neliskulmainen muoto, kehä toiselta puolelta tasainen, toiselta pyörästetty, neulan pidike- ja sijoituskohta näkyvät.

24. RAUTANAULA, paino 9,6 g, leveä nelikulmainen kanta.

25. LASIA, 231,3 g. Yksi selvästi retusoitu, vaaleanvihreä ikkunalasin pala, koko 42x32 mm. Useita paloja, joissa leikattu, pyöreä reuna. Yksi pala ehkä passglasista. Runsaasti vihreää ja kirkasta pullo-, astia- ja tasolasia, sekä poikkileikkauksestaan selvän sinistä lasia. Monet paloista hyvin irisoituneita.

26. LIITUPIIPUN VARREN OSA, paino 7,4 g, pituus 53 mm, halkaisija 9 mm. Suuosa lähes säilynyt, sitä kiertää kaksi kapeampaa ja yksi leveämpi koristeura.

- 27. KERAMIKKAA**, 9 kpl, 30,3 g. Useissa paloissa bolus-koristelua so. toisella pinnalla lasitus, jossa keltaisia juovamaisia koristeita rivissä tai perätysten. Yhdessä palassa kirkas, tumma lasite.
- 28. KAAKELIA**, 1 kpl, 19,8 g. Reunan taite.
- 29. PALANUTTA SAVEA**, 8 kpl, 76,5 g.
- 30. FAJANSSIA**, 12 kpl, 6,7 g. Kolme palaa vaaleahkosta astiasta, loput valkopohjaisesta, jossa sinistä koristelua (ilm.käsinmaalattua).
- 31. NARU**, 1 kpl, 0,5g, pituus n. 135 mm, paksuus n. 2 mm. Ruskea, toisessa päässä solmu.
- 32. LUUTA**, 114,0 g.
- 33. PALANUTTA LUUTA**, 7 kpl, 1,4 g.

KERROS 7

- 34. LASIA**, 62,4 g. Ainakin yksi pala retusoitua ikkunalasia, jossa näkyy myös lyijysauman jälki, koko 42x36 mm. Osassa paloista leikattu, pyöreä reuna. Muutamia vaaleanvihreitä astialasin paloja.
- 35. VALKOSAVIKERAMIikka**, 9 kpl, 4,6 g. Kaikki palat astiasta, jonka toinen pinta keltainen ja lasitettu.
- 36. FAJANSSIA**, 2 kpl, 1,1 g. Valkoista, jossa sinistä koristelua.
- 37. LUUESINEEN KATKELMA**, paino 1,4 g, koko 12x12 mm, paksuus 13 mm. Ehkä pelinappulasta. Jonkin verran profilointia reunoissa ja reunan molemmin puolin viivakoristelua. Läpeensä palanut.
- 38. PALANUTTA SAVEA**, 22 kpl, 207,8 g. Oksapainanteita yms., ehkä osa jostain saviesineistä, kuten painoista (?).
- 39. LUUTA**, 6 kpl, 33,2 g.
- 40. PALANUTTA LUUTA**, 8 kpl, 0,8 g.

KOERUUDUN 1 JÄTEKASASTA

- 41. LASIA**, 1 kpl, 1 g. Vaaleanvihreää, keskellä kaareva juova/paksunnos.

42. LUUTA, 1 kpl, 0,2 g.

KOERUUTU 2 (X=513-514, Y=1034-1035)

KERROS 2

43. LASIA, 3 kpl, 81,9 g. Yksi kirkkaan pullon suu+kaula, pala vihreää pullolasia ja pala vihertävää, huonokuntoista tasolasia.

44. PUNASAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, 8,3 g. Sisäpinnalla ollut lasite.

45. KIVISAVIASTIAN KORVA, paino 5 g, pituus 29 mm, leveys 11 mm. Päällä kaksi uurretta, joiden välissä harjanne.

46. LUUTA, 2 kpl, 12,0 g.

47. PALANUTTA LUUTA, 2 kpl, 1,2 g.

KERROS 3

48. LASIA, 8 kpl, 10,1 g. Vaaleanvihreää tasolasia neljä palaa, irisoitunutta. Kaksi palaa paksumpaa (toinen ehkä taso-, toinen pullolasia). Vihreä pullolasin pala ja kirkas, mutta paikoin irisoitunut astia- tai pullolasin pala.

49. LIITUPIIPUN VARREN KATKELMA, paino 4,1 g, pituus 35 mm, halkaisija paksuimmillaan 9 mm. Kokonaan koristeltu (kasviaiheita ja viivoja) barokkipiipun varsi.

50. PUNASAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, 60,4 g, koko 82x68 mm, korkeus pohjasta reunaan 25 mm. Pala bolus-koristellusta lautasesta tai matalareunaisesta vadista, jossa sisäpinnalla ruskehtava lasitus, jossa keltaisia aaltomaisia viivoja kiertämässä astian pohjaa.

51. LUUTA, 2 kpl, 4,4 g.

KERROS 4

52. LASIA, 3 kpl, 5,3 g. Kaksi palaa tasolasia, toinen irisoitunut. Kulmapala luultavasti nelikulmaisesta astiasta (pullo?), jonka kulmat pyöristetty, hyvin irisoitunut.

53. FAJANSSIA, 1 kpl, 0,6 g. Palan massa melko tumma.

KM 2002048

2002
Pernaja Pappila

KM 2002048

54. LUUTA, 8 kpl, 21,1 g.

KERROS 5

55. LUUTA, 4 kpl, 15,5 g.

KERROS 6

56. RAUTANAULA, paino 7,5g. Erittäin hyvin säilynyt.

57. PUNASAVIKERAMIKKAA, 3 kpl, 13,7 g. Kahdessa palassa punertava lasite ja uurteita ulkopinnalla, sisäpinta ei säilynyt. Yhdessä palassa kirkas lasite, jossa vaaleita täpliä kehässä (bolus-koristelua).

58. LUUTA, 206,2 g.

59. PALANUTTA LUUTA, 1 kpl, 1,2 g.

KERROS 7

60. LUUTA, 281,9 g.

KERROS 8 TAI LEIKKAUKSESTA

61. LUUTA, 3 kpl, 3,4 g.

KOERUUTU 3 (X=498-499, Y=1032-1033)
(Kaikki yhdestä (1.) kerroksesta)

62. LASIA, 6 kpl, 46,1 g. Tummanvihreää pullo(?)lasia, pyöreä pohja+reunapala, vihertävää tasolasia, joista yhdessä ehkä retusointia, pala kirkasta astialasia.

63. PUNASAVIKERAMIKKAA/KAAKELIA, 5 kpl, 9,4 g, Yhdessä palassa profilointia, kahdessa lasitetta.

64. VALKOSAVIKERAMIKKAA, 1 kpl, 4,5 g. Fragmentti on peräisin pienestä, pyöreästä, matalareunaisesta esineestä, jonka halkaisija on ollut n. 50 mm, reunan korkeus 12 mm.

65. PALANUTTA SAVEA, 2 kpl, 7,4 g.

66. FAJANSSIA, 2 kpl, 4,7 g. Yksi pala kermanvalkoista, toinen sisukseltaan tummankeltaista, jossa sinistä kuviointia valkoisella pohjalla.

67. PIITÄ, 1 kpl, 0,1 g.

68. LUUTA, 2 kpl, 0,1 g.

69. PALANUTTA LUUTA, <0,1g.

KOERUUTU 4 (X=530-531, Y=996-997)

KERROS 1

70. LASIA, 4 kpl, 8,7 g. Kaksi palaa kirkasta tasolasia, yksi vaaleanvihreä ja yksi paksumpi vaaleanvihreä pala.

KERROS 2

71. LASIA, 12 kpl, 17,6 g. Vihreää pullolasia, vihreää ja vaaleanvihreää tasolasia sekä pala vaaleanvihreää astialasia.

72. SAVIARTEFAKTIEN PALOJA (?), 2 kpl, 7,3 g. Toinen paloista punasavea ja peräisin tunnistamattoman artefaktin taitteesta, toinen mustaksi palanut ja kaareva, toiselta pinnalta melko sileä pala, jossa jälkiä dreijauksesta.

73. FAJANSSIA, 2 kpl, 1,2 g. Molemmiin puolin astiaa hyvin pienikokoista koristelua. Toisella puolella kukka-aihe, toisella ihmisiä veneessä, tausta raidoitettu. Pohjaväri valkoinen, koristelu tummanharmaa.

74. LUUTA, 4 kpl, 18,6 g.

KERROS 3

75. PUNASAVIKERAMIKKAA, 5 kpl, 15,4 g. Kaikki palat samasta astiasta, kaksi korvasta, kolme seinämästä. Seinämässä uurteita ja korvassa harjanne, jotka auttaneet kiinnityksessä. Astian sisäpinnalla ollut vihertävä lasitus.

76. FAJANSSIA, 1 kpl, 0,2 g. Pinnan väri luonnonvalkoinen.

KERROS 4

77. LASIA, 46,9 g. Vihreää pullolasia, pullon suu ja reunapaloja. Vaaleanvihreää tasolasia, yhdessä palassa leikattu, pyöreä reuna.

78. LIITUPIIPUN OSIA, 3 kpl, 4,6 g. Varren osa, pituus 38 mm, halkaisija 9 mm, väri vaalea, koristeeton. Kopan reunan ja kopan osa, pieniä, koristeettomia.

79. FAJANSSIA, 3 kpl, 2,4 g. Kaksi palaa pinnoilta luonnonvalkoista, yhden palan pinnat puuttuvat lähes kokonaan, pinnan väri siniharmaa, massa vaaleanruskeaa.

80. LUUTA, 129,3 g.

KERROS 5

81. LASIA, 5,1 g. Erilaisia vaaleanvihreitä tasolasin paloja, pala vihreää pullolasia, pala kirkasta astialasia.

82. LIITUPIIPUN VARREN PALA, paino 2,3 g, pituus 30mm, halkaisija 7 mm. Väri ruskea.

83. PUNASAVIKERAMIKKAA/KAAKELIA, 5 kpl, 10,8 g. Kahdessa palassa molemmin puolin kellertävä lasite, muissa toisella pinnalla lasitetta.

84. FAJANSSIA, 1 kpl, <0,1 g. Vaalea reunapala hyvin ohutreunaisesta astiasta.

85. LUUTA, 2 kpl, 4,8 g.

Kohde sijaitsee n. 0,5 km Pernajan kirkolta eteläkaakkoon, tien varrella, Pappilan pihapiirissä.

Liite 7. Esinekuvia joistakin mielenkiintoisista löydöistä sekä poisheitetyistä metallilöydöistä

Pernaja Pappila 2002

Piirroksset mittakaavassa 1/1
Piirtänyt Anne-Mari Lahtinen

Pennaja Pappila 2002
Seokuoppa 2 3. Krs
niitupiipun varren katkelma

KM 2002048:49

Pernaja Pappila 2002
Koeuoppa 1 5.-6. Krs
Läitupöpun varren katkelma

KM 2002048:26

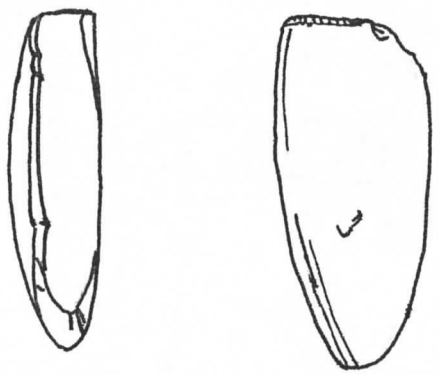
Pernaja Pappila 2002
Koeuoppa 1 7. Krs
Luuesineen osa

KM 2002048:37

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 1.Krs
Liitupiipun kopan pala

KM 2002048:2

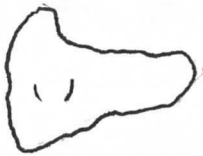
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 5.-6.Krs
Kupaniraha

KM 2002048:22

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 5.Krs
Rautanaula

POISTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 5.Krs
Rautanaula

POISTETTU

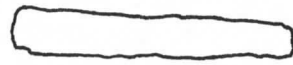
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 5.Krs
Rautaesineen osa

POISTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 5.Krs
Rautaesineen osa

POISTETTU

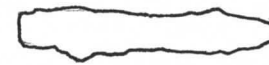
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 3.Krs
Rautaa

POSTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 4.Krs
Rautaa

POSTETTU

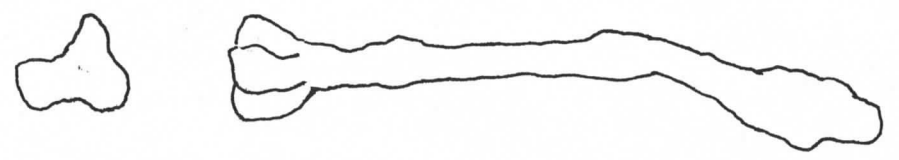
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 2.Krs
Rautanauloja a

POISTETTU

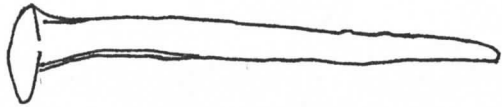
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 2.Krs
Rautanaula

POISTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 2 6. Krs
Rautanaula

KM 2002048:56

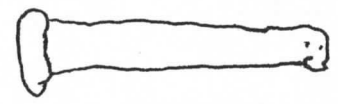
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 4 2. Krs
Metalliesineen osa

FOISETTU

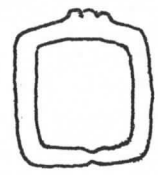
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 2.Krs
Rautanaula

PINSETTI

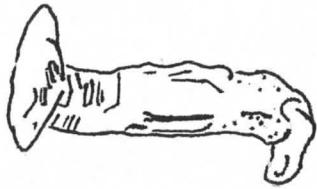
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 5.-6.Krs
Metallisolki

KM 2002 048 : 23

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 7.Krs
Rautanaula

PONNETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 2 4.Krs
Rautanaula

PONNETTU

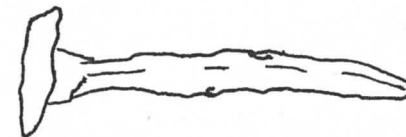
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 5.-6. Krs
Rautaa

POISTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 5.-6. Krs
Rautanaula

KM 2002048:24

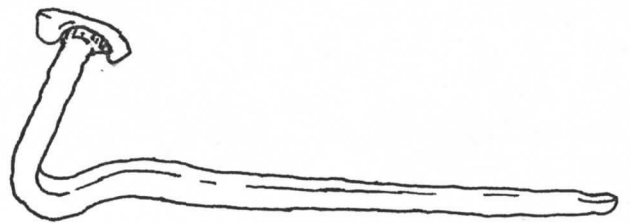
Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 2.Krs
Rautanaula

POISTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 2.Krs
Rautanaula

POISTETTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 1. Krs
Metallinen lukko

PONNITTU

Pernaja Pappila 2002
Koekuoppa 1 2. Krs
Metalliesineen katkelma

PONNITTU

